

ARZINGER

Legal Alert

Захист довкілля та сталий розвиток

**ІНТЕГРОВАНЕ ЗАПОБІГАННЯ ТА
КОНТРОЛЬ ПРОМИСЛОВОГО
ЗАБРУДНЕННЯ: європейський
підхід у питаннях дозвільної
діяльності**

8 серпня 2025 набув чинності [Закон](#) України «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» (далі – «**Закон**»), який докорінно змінює дозвільну систему у в сфері навколишнього природного середовища. **Закон спрямований на запобігання, зменшення та контроль промислового забруднення та впроваджує інтегровані підходи у питаннях дозвільної діяльності та контролю промислового забруднення на основі застосування найкращих доступних технологій та методів управління.**

Прийняття цього Закону є частиною:

- Угоди про асоціацію з ЄС;
- Переговорів з ЄС за розділом 27 «Довкілля та зміни клімату»;
- Плану для Ukraine Facility на 2024-2027 роки.

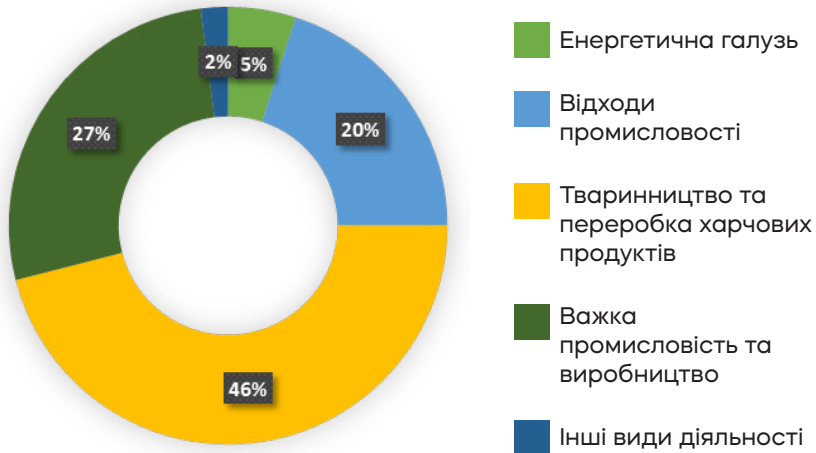
Закон є лише частиною реформи зменшення та контролю промислового забруднення, що включає близько 50 підзаконних актів та зміни до законодавчих актів, таких як Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» та інших.

Закон транспонує положення глав I, II та VII Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди, що є основним інструментом ЄС для скорочення цих викидів у повітря, воду та землю, а також для запобігання утворенню відходів на великих промислових об'єктах та інтенсивних тваринницьких фермах (свинарство та птахівництво).

ВИКИД – безпосереднє або опосередковане вивільнення, у тому числі скид, речовин, вібрації, тепла, шуму або інших фізичних та біологічних факторів з установки в атмосферне повітря, води, землю або надра.

Джерела викидів

Директива спирається на 5 засад (принципів) регулювання промислових викидів:

- **ІНТЕГРОВАНИЙ ПІДХІД** (інтегрований дозвіл);
- **НАЙКРАЩІ ДОСТУПНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ (НДТМ)** як основа дозвільної системи;
- **ГНУЧКІСТЬ** (можливість встановлювати менш жорсткі вимоги до викидів у певних випадках);
- **КОНТРОЛЬ** (періодичні інспекції кожні 1-3 роки);
- **УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ.**

ІНТЕГРОВАНИЙ ДОЗВІЛ

Головна мета Закону – захист довкілля та реалізація конституційного права громадян на безпечне для життя і здоров'я середовище шляхом **ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО ДОВКІЛЛЕВОГО ДОЗВОЛУ** (єдиного екологічного дозволу) для великих промислових установок.

ІНТЕГРОВАНИЙ ДОВКІЛЛЕВИЙ ДОЗВІЛ поєднує вимоги одразу щодо всіх видів екологічного впливу підприємства (викиди в повітря, скиди у воду, поводження з відходами тощо) і встановлює комплексні умови природокористування на основі найкращих доступних технологій та методів управління (**НДТМ**, англ. **BAT**). Таким чином, закон запроваджує інтегрований підхід до екологічного регулювання промисловості, замінюючи розрізнені природоохоронні дозволи одним комплексним документом.

Інтегрований дозвіл видається на кожную установку оператора, що провадить зазначені види діяльності, і містить вичерпні екологічні умови її експлуатації. **Строк дії такого дозволу необмежений** (безстроковий), але він може переглядатися та коригуватися у разі появи нових вимог чи технологій (наприклад, після оновлення стандартів НДТМ, змін у роботі установки чи за ініціативою уповноваженого органу). **В умовах інтегрованого доквіллевого дозволу зазначено:** ліміти скидання, використання води, кількісний та якісний склад стоків, використання води в системах оборотного водопостачання. Визначення їх виходить не тільки з розрахункових даних. Для цього в тій чи іншій мірі повинна бути здійснена діяльність, безпечна і вільна від штрафів екоінспекції за роботу без дозволу.

Також, при поданні заяви необхідно вказати характер і кількість викидів з установки, вплив на довкілля. Дані про викиди та вплив на довкілля повинні бути актуальні, не старше 12 місяців, на момент подачі заяви.

Інтегрований довкіллевий дозвіл видається на одну або більше установок.

УСТАНОВКА – це стаціонарна технічна одиниця (об'єкт), на якій провадиться один чи більше видів діяльності, визначених цим Законом, та будь-які інші безпосередньо пов'язані види діяльності в межах того самого промислового майданчика, які мають технічний зв'язок з діяльністю, визначеною цим Законом, і можуть впливати на викиди та забруднення.

В межах промислового майданчика може розміщуватися декілька установок різних операторів, кожен з яких повинен отримати інтегрований довкіллевий дозвіл на свої установки. На технологічні одиниці, які не увійдуть до інтегрованого довкіллевого дозволу, але які охоплюються чинними дозволами, оператору необхідно буде отримати відповідні секторальні дозволи (повітря, вода, відходи). Інтегрований довкіллевий дозвіл не може бути виданий на різні промислові майданчики. Якщо підприємство має кілька виробничих майданчиків (установок), кожен із них повинен отримати окремий інтегрований довкіллевий дозвіл, якщо він підпадає під дію Закону.

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Закон визначає перелік видів діяльності та установок, що підпадають під його дію і **ВИМАГАЮТЬ** отримання інтегрованого дозволу.

До них віднесено найбільші та потенційно найбільш забруднюючі промислові об'єкти – зокрема, теплоенергетичні установки потужністю від 50 МВт, нафтопереробні заводи, коксохімічні виробництва, великі металургійні підприємства, цементні та склозаводи, хімічні виробництва, установки з утилізації відходів, великі тваринницькі комплекси (інтенсивне вирощування свиней, птиці) тощо.

Перелік цих видів діяльності (в додатку до закону) відповідає Додатку I Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди і охоплює всі основні сектори промисловості, що справляють значний вплив на довкілля. При поданні заяви на отримання інтегрованого дозволу вказуються основні та допоміжні види діяльності. Під допоміжними видами діяльності розуміються види діяльності, які безпосередньо пов'язані з технічними одиницями та або одиницями технологічного устаткування основного виду діяльності. Для прикладу коксохімічне підприємство, основний видом діяльності є виробництво коксу, допоміжним може бути ПЕК, тобто речовини, що є залишковим продуктом виробництва.

НАЙКРАЩІ ДОСТУПНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ

Одним з ключових елементів Директиви про промислові викиди (IED) є **ВИМОГА**, щоб умови екологічного дозволу базувалися на найкращих доступних методах (НДТМ). Це найефективніші з точки зору навколишнього середовища та економічно вигідні перевірені методи в кожному промисловому секторі, що охоплюється законом.

У Європі для кожного сектору розробляються довідкові документи НДТМ (англ. BREF) з метою встановлення найкращих доступних методів для всіх відповідних промислових процесів, а також пов'язаних з ними рівнів викидів, умов експлуатації та вимог до моніторингу для мінімізації промислових відходів та забруднення повітря, води та землі. Висновки щодо НДТМ є юридично обов'язковим документом протягом чотирьох років після їх прийняття. Закон зобов'язує враховувати ці європейські напрацювання: спеціальні національні висновки НДТМ затверджуватимуться Міндовкіллям на основі відповідних актів ЄС, з максимально точним відтворенням їх змісту, форми і структури.

Так, наприклад, в довідкових документах НДТМ (**BREFs**) міститься інформація про питомі та граничні показники утворення відходів у технологічних процесах тощо.

Згідно зі статтею 29 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону, статтею 31-1 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» для установок, що вводяться в експлуатацію вперше, висновки найкращих доступних технологій та методів управління застосовуються з дня набрання ними чинності. В інших випадках застосовуються не раніше ніж через чотири роки з дня припинення або скасування воєнного стану.

Ще один інструмент – ПЛАН ДОБРОВОЛЬНОГО ЗАКРИТТЯ УСТАНОВКИ: якщо оператор знає, що його підприємство не планує працювати більше 10 років, він може заявити про намір вивести установку з експлуатації в обмін на пом'якшення вимог, тобто отримати так званий «дозвіл на смерть». У дозволі фіксується кінцева дата експлуатації; після її настання робота установки забороняється.

Від 8 серпня 2025 року оператор має три роки, щоб зібрати необхідний пакет документів на отримання «дозволу на смерть». Далі розгляд документів відбуватиметься за стандартною процедурою, яка орієнтовно складає 110 робочих днів. Тож вже на початок 2029 року оператор матиме необхідний дозвіл. Припинити експлуатацію своєї установки він повинен до 2035 року.

08.08.2025	08.08.2025	01.01.2029	08.08.2035
Початок підготовки пакету документів на отримання інтегрованого довкіллевого дозволу	Подання пакету документів	Отримання інтегрованого довкіллевого дозволу	Закінчення терміну експлуатації

БАЗОВИЙ ЗВІТ

Якщо діяльність установки включає використання, вироблення або вивільнення небезпечних речовин, оператор установки, беручи до уваги можливість забруднення земель або підземних вод у межах промислового майданчика, разом із заявою про отримання інтегрованого довкіллевого дозволу (внесення змін до нього) **складає та подає до дозвільного органу БАЗОВИЙ ЗВІТ.**

Звертаємо увагу, що відповідно до Закону – до базового звіту **включається інформація**, необхідна для визначення стану земель та підземних вод на момент складання звіту, з метою порівняння у кількісній формі стану, що передував видачі інтегрованого довкіллевого дозволу, та стану на момент припинення експлуатації установки та/або використання промислового майданчика чи його частини. Оператор установки може включати або додавати до базового звіту іншу інформацію. Базовий звіт і для нових, і для діючих установок відображає стан забруднення промислового майданчика на момент його підготовки та подання заяви про видачу інтегрованого дозволу.

ВІДСТУП

Закон вперше вводить поняття **«ВІДСТУП»** – можливість тимчасово встановити менш суворі нормативи в дозволі за певних умов.

Відступ надається за наявності таких, що набрали чинності, висновків найкращих доступних технологій та методів управління для відповідного виду діяльності, що провадиться на установці, та застосовується з дати, зазначеної в таких висновках.

Відступ надається в разі отримання вперше інтегрованого довікільевого дозволу для установки, що експлуатується, або у разі оновлення умов інтегрованого довікільевого дозволу. **Відступ щодо установок, що вводяться в експлуатацію вперше, не надається.** Тобто всі установки, які вводитимуться в експлуатацію після 8 серпня 2025 року, мають відповідати висновкам НДТМ, якщо вони вже розроблені для даного виду діяльності.

Він надається на строк здійснення конкретних заходів, визначених умовами інтегрованого довікільевого дозволу, і **не може перевищувати 7 років з дня застосування висновків НДТМ**, щодо яких надано відступ. Строк наданого відступу не продовжується.

Відступ надається за умови, що з поданої оператором установки згідно із статтею 4 цього Закону оцінки відступу можна дійти висновку про те, що досягнення нормативів гранично допустимих викидів, визначених у висновках найкращих доступних технологій та методів управління для відповідного виду діяльності, що провадиться на установці, становить непропорційно високу вартість порівняно з перевагами для довікілья у зв'язку з географічним розташуванням, місцевими екологічними умовами установки або технічними характеристиками установки, що впливають на збільшення вартості досягнення цією установкою гранично допустимих викидів, визначених у висновках найкращих доступних технологій та методів управління, порівняно з іншими установками, на яких провадиться такий самий вид діяльності або технологічний процес

Усі видані інтегровані дозволи підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру інтегрованих довкіллевих дозволів, який ведеться в електронній формі і **Є ВІДКРИТИМ ДЛЯ ГРОМАДСЬКОСТІ.**

Також, передбачено проведення громадських слухань щодо умов інтегрованого довкіллевого дозволу. Після надходження належно оформленої заяви про дозвіл Міндовкілля публікує її в Реєстрі і оголошує про початок громадського обговорення. Будь-які зацікавлені особи протягом 30 робочих днів можуть подавати свої зауваження та пропозиції. Така процедура відповідає вимогам Орхуської конвенції і забезпечує громадський контроль за ухваленням екологічно важливих рішень, що раніше було доволі рідкісним.

Крім того, якщо діяльність установки може мати транскордонний вплив, передбачені транскордонні консультації з відповідними державами, що відповідає вимогам Конвенції Еспо.

ЧАСОВІ РАМКИ ВПРОВАДЖЕННЯ

КАТЕГОРІЯ УСТАНОВОК			
Установки, що експлуатуються (діючі установки)	Установки, що вводяться в експлуатацію протягом 10 років з дня набрання чинності Законом	Установки, що вводяться в експлуатацію вперше (нові установки)	Установки, що вводяться в експлуатацію вперше протягом 12 місяців з дня набрання чинності Законом
Строк переходу на ІДД			
3 роки на подачу заяви + 1 рік на отримання ІДД (п. 6 ст. 29)	3 роки на подачу заяви + 1 рік на отримання ІДД (п. 5 ст. 29)	У будь-який час з дня набрання чинності Законом (п. 1 ст. 29 + ч. 4 ст. 3)	3 місяці на подачу заяви (п. 3 ст. 29)
Умови до припинення або скасування воєнного стану			
Критерії + екологічні нормативи (ст. 10)	Екологічні нормативи (ст. 10)	Висновки НДТМ з дати набрання ними чинності (ст. 10) + критерії та екологічні нормативи	Висновки НДТМ з дати набрання ними чинності (ст. 10) + критерії та екологічні нормативи
Перехідні положення після припинення або скасування воєнного стану			
Висновки НДТМ (ст. 10, ч. 7 ст. 29) + відступ до 7 років від висновків НДТМ (ч. 5 ст. 13) + критерії та екологічні нормативи	Кінцевий строк експлуатації установки та умови ІДД не переглядаються (п. 4 ст. 29)		

При цьому, оператори установок, що вводяться в експлуатацію вперше протягом 12 місяців з дня набрання чинності цим Законом, подають заяву про отримання інтегрованого довкілцевого дозволу не пізніше ніж через три місяці з дня набрання чинності цим Законом. Це положення ні в якому разі не зобов'язує операторів, які не поспішають із введенням установки в експлуатацію протягом першого року дії Закону, подавати заяви на отримання інтегрованого довкілцевого

дозволу. Оператор установки може подати заяву на отримання інтегрованого довкілцевого дозволу в будь-який для нього зручний час (не обов'язково не пізніше ніж через три місяці з дня набрання чинності цим Законом), але в такому випадку значно нижчі шанси, що оператор установки отримає дозвіл протягом 12 місяців з дня набрання чинності цим Законом.

ООНОВЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Закон «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» гармонізує наше екологічне законодавство з європейським на принципово новому рівні. Важливо зазначити, що у 2024 році набули чинності зміни до самої директиви 2010/75/ЄС, спрямовані на її модернізацію відповідно до цілей Європейського зеленого курсу (**European Green Deal**) та кліматичної нейтральності. Зокрема, в оновленій IED серед цілей прямо прописано **декарбонізацію промисловості**; критерії НДТМ доповнено вимогою сумісності технологій із захистом клімату (тобто не можуть вважатися «найкращими» технології на викопному паливі з великими викидами парникових газів). Також директива тепер вимагатиме від операторів розробляти плани трансформації підприємств на 2030 - 2050 роки для **переходу до кліматично нейтральної та циркулярної економіки** (ці плани мають бути готові до 30 червня 2030 р.). Третє важливе нововведення – дозвільний орган у ЄС повинен встановлювати в дозволах **«найсуворіші» викидові ліміти**, яких технологічно може досягти установка (а не пом'якшений верхній поріг діапазону BAT-AEL, як часто було раніше).

Таким чином, прийнятий цей Закон – це лише перший крок: попереду підготовка підзаконних актів і, ймовірно, внесення поправок, щоб відобразити більш амбітні цілі ЄС (Fit for 55, декарбонізацію, перехід до zero pollution та ін.). Втім, базові положення директиви 2010/75/ЄС уже транспоновано в українське законодавство, що є надзвичайно важливим для відповідності *acquis communautaire*.

Автори:

Анжеліка Лівіцька

партнерка та керівниця практики захисту довкілля та сталого розвитку

Anzhelika.Livitska@arzinger.ua

Дмитро Ладиняк

помічник юриста

Dmytro.Ladyniak@arzinger.ua

Застереження

Це видання не є юридичною консультацією і має на меті дати загальну інформацію про зміни в законодавстві України. Щоб уникнути ризиків, перед прийняттям будь-яких рішень, що стосуються інформації у цьому виданні, потрібно звернутися за кваліфікованою юридичною допомогою.

Головний офіс

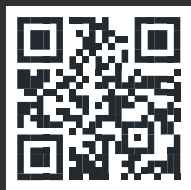
Бізнес-центр «Сенатор»
вул. Князів Острозьких, 32/2, 10-й поверх
01010, Київ, Україна
тел: +38 044 390 55 33;
факс: +38 044 390 55 40

Західноукраїнська філія

вул. Генерала Чупринки 6, офіс 1,
79013, Львів, Україна
тел: +38 044 390 55 33

Південноукраїнська філія

Одеса, Україна
тел: +38 044 390 55 33

Scan QR code & visit
our website arzinger.ua

 /ArzingerLawFirm

 /company/arzinger

 @arzingerlawfirm

 /arzinger.team

ARZINGER